

Financijski vodič za mlade

Dobre se financijske navike razvijaju od djetinjstva, a loše treba što prije ispraviti. Srećom, upravljanje financijama može se naučiti. Sve počinje dobrim financijskim planom i vođenjem osobnog ili kućnog budžeta. Dobro planiranje, među ostalim, podrazumijeva poznavanje financijskih proizvoda i usluga da bismo mogli odabrati najbolje u određenoj životnoj situaciji i izbjeći dodatne troškove.

Što treba znati o tekućem i žiroračunu?

Na tekući i žiroračun uplaćuju se plaće, honorari, mirovine, džeparci, privatne posudbe novca. Vlasnici s tih računa podižu novac, plaćaju drugima, podmiruju obveze.

I tekući i žiroračuni mogu biti kunski i devizni. Koja je razlika među njima? Najjednostavnije, tekući račun služi za redovite primitke kao što su plaće i mirovine. Na žiroračun se uplaćuju povremeni, neredoviti primitci od honorarnog, autorskog, dopunskog ili samostalnog rada.

Važno je znati da se po tekućem računu može „otići u minus“, a po žiroračunu ne – sa žiroračuna se nikada ne može podići više novca nego što je na njega uplaćeno.

Odlaskom „u minus“ podiže se kredit na koji se obračunava kamata i po broju dana korištenja i po korištenom iznosu. Kamatne su stope na takav kredit jedne od najviših koje banke imaju u ponudi kredita.

I najvažnije od svega – sigurnost! Za svaki od ovih računa banka izdaje karticu s PIN-om, posebnim brojem koji vlasnik računa mora zadržati samo za sebe i koji nije poznat ni bankarima.

*13 % građana ne koristi tekući i/ili žiroračun
ni u jednoj banci*

Izvor: Ipsos za HNB i HANFA-u, 2015.

Prvi posao preko učeničkog i studentskog servisa ili možda „stalni“

Isplata plaće ili honorara moguća je putem tekućeg, odnosno žiroračuna. Za vođenje računa banke naplaćuju naknade, no većina njih studentima i učenicima to zaračunava mnogo niže ili uopće ne zaračunava. Takve račune banke obično nazivaju studentskim, iako ih otvaraju i učenicima već od

15. godine (za otvaranje računa maloljetnicima potrebno je prisustvo roditelja), neke nude cijele pakete usluga i kartica, čak i „minuse“. Stoga je potrebno dobro se raspitati, usporediti ponude i odlučiti što nam je zaista potrebno!

Važna napomena: Redoviti učenici i studenti svojim su roditeljima porezna olakšica sve dok njihova godišnja zarada ne prijeđe 13.000 kuna.

Financiranje obrazovanja: Studentski kredit – prvi kredit u životu?

Sve je lakše uz uštedevinu ili stipendiju, ali ne treba odbacivati ni mogućnost uzimanja kredita. Ulaganje u obrazovanje najisplativije je ulaganje. Većina je studentskih kredita namijenjena plaćanju školarine za preddiplomske, diplomske i poslijediplomske studije u Hrvatskoj i inozemstvu, ali pokrivaju i troškove smještaja, prehrane, studijskih putovanja, udžbenika ili nabave informatičke, laboratorijske i slične opreme za studij. No, kako interes za studentskim kreditima raste, banke sve češće kreditiraju i troškove seminara, stručnih edukacija i tečajeva.

Kredite mogu dizati i redoviti i izvanredni studenti, neovisno o dobi ili statusu zaposlenja, a banke nude različite rokove vraćanja kredita, neke i uz odgodu početka vraćanja (najčešće od 6 do 12 mjeseci).

Za financiranje obrazovanja zaista se isplati planirati i štedjeti. Primjerice, ako se tijekom srednje škole svaki mjesec na štednju stavi 300 kuna, do polaska na fakultet uštedjet će se 14.400 kuna bez kamata, a s kamatom još i više.

9 % hrvatskih građana ne koristi nijedan financijski proizvod, a samo 1 % njih ne poznaje nijedan proizvod

Izvor: Ipsos za HNB i HANFA-u, 2015.

Kupovina gadgeta – štedjeti ili peglati?

Mobiteli i računala ne služe nam samo za komunikaciju, igru i zabavu nego su postali neizostavni u obrazovanju. Dobro je planirati i uštedjeti novac za željeni *gadget* (najbolje na štednim računima za mlade uz stimulativnu kamatu). No, postoje i razne opcije kupnje na kredit (jako se razlikuju po visini kamatne stope): „minus“ po tekućem računu, gotovinski nenamjenski kredit (što znači da se može kupovati što se želi, banka ne uvjetuje za što se koristi kredit, kao u slučaju stambenog kredita ili kredita za kupnju auta, pa su i kamate više nego kod namjenskih) ili „peglanjem“ kartice.

S karticama oprezno jer se prilično razlikuju i po načinu otplate i po visini kamata! U osnovi ih dijelimo na debitne i kreditne: s debitnih se novac skida odmah (s tekućeg ili žiroračuna), a kreditnim se karticama obveze plaćaju nakon određenog vremena. Ritam otplate također se vrlo razlikuje: jednom mjesečno, na rate bez kamata (obično na rok od nekoliko mjeseci), na rate s plaćanjem kamata (rokovi su nešto duži), revolving kartice. Revolving doslovce znači „kredit koji se stalno obnavlja“, ima jednu od najviših kamata i zahtijeva veliku (financijsku) disciplinu i planiranje.

Kako financirati kupnju motora, skutera ili automobila?

Gotovinom, kreditom, leasingom, a ponegdje i kreditnom karticom. Malo tko danas može odmah sve isplatiti u gotovini pa je glavna dvojba kredit ili leasing.

Za sve koji nisu obrtnici ili poduzetnici dvojbe zapravo i nema. Uzet će kredit, ali uz staro pravilo – treba se dobro raspitati jer banke nude različite uvjete kreditiranja. Najlakše i najbrže je proučiti njihove internet stranice jer, osim što nude sve ključne informacije o uvjetima, imaju i kalkulator pomoću kojih se jednostavno može izračunati što takva kupnja znači za kućni budžet i koliko će na kraju stajati vozilo, kad se otplati i glavnica i kamata. Ta se cijena, naravno, prilično razlikuje od onih u autosalonima. Ne smije se zaboraviti ni trošak osiguranja, a svakako vrijedi razmisliti i o tome treba li kupiti rabljeni ili novi auto, pogotovo ako je riječ o prvom vozilu. Danas banke financiraju i kupnju rabljenih vozila.

Leasing je isplativiji za obrtnike i poduzeća jer su troškovi vozila zapravo trošak poslovanja. Leasing je također financiranje na dug, ali za razliku od kreditnog financiranja, ne postajete vlasnik vozila nego ga uzimate u najam od leasing kuće. Toj kući mjesečno plaćate najam uz kamate, ali se najmom ostvaruju i porezne prednosti.

62 % građana dobro se raspita prije nego što ugovori neku financijsku uslugu, a 14 % ne razmatra alternative

Izvor: Ipsos za HNB i HANFA-u, 2015.

Najam ili kupnja stana ili kuće

Kupnja ili najam stana možda je najveća investicija u životu. Što odabrati? I jedno i drugo ima prednosti i nedostataka.

Prosječna cijena četvornog metra novih stanova je 11.580 kuna, a prosječna veličina stanova oko 74 kvadrata. Dakle, za prosječan je stan potrebno 856.920 kuna (gotovine). Jasno je zašto većina Hrvata stan kupuje kreditom, i to dugoročnim, često na 30 godina. Svaka banka nudi nekoliko vrsta stambenih kredita, a neke od njih mladima (u slučaju ovih kredita za banke su mladi do 40 godina) nude i nešto niže kamatne stope. U posljednje je vrijeme sve više i kunskih kredita, čime se izbjegava valutni rizik. Visina kamata i rok vraćanja kredita igraju jako veliku ulogu u tome koliko će se na kraju platiti stan: primjerice, uz kamatu od oko 5 % i na rok od 30 godina, banci se na kraju vraća oko 1,6 milijuna kuna.

Druga je opcija najam – cijena ovisi o lokaciji, površini, stanju nekretnine i uređenosti, ali u prosjeku mjesečni najam 74 kvadrata stoji oko 3.800 kuna. Za 30 godina najma potrebno je, dakle, gotovo 1,4 milijuna kuna.

Najam je, dakle, jeftiniji, ali donošenje odluke time nije mnogo lakše. Prednosti kupnje nekretnine su što stan ostaje u vlasništvu, u svojoj je nekretnini svatko „svoj na svome“, ako se nekretnini s vremenom poveća vrijednost, vlasnik profitira. Nedostatci su što se u 30 godina može ostati bez posla ili se smanji plaća ili... Uglavnom, što ako se više ne može otplaćivati kredit? Stan ili kuća, osim toga, vlasnika vežu uz jedno mjesto. Prednost je najma što se lako može seliti (u drugi dio grada, u drugi grad ili zemlju), s povećanjem prihoda moguće je lako se preseliti u veći i kvalitetniji stan, i obratno, s padom prihoda lakše je preseliti se u jeftiniji.

21 % građana smatra da ima previše dugova, a samo ih je 38 % zadovoljno svojom financijskom situacijom

Izvor: Ipsos za HNB i HANFA-u, 2015.

Vjenčanje i /ili rođenje djeteta

Vjenčanje ne mora biti skupo – potrebno je samo 300 kuna za upravne pristojbe. Ostali troškovi ovise o željama i, naravno, o vjenčanom budžetu. Temelj svega je dobro planiranje i štednja. Primjerice, ako svaki od partnera na štednju stavi po 500 kuna, za godinu dana imat će 12.000 (bez kamata). Svečana se odjeća može i unajmiti, ponešto kupiti na sniženjima, znalci kažu da treba izbjegavati i neke datume kao što su Valentinovo jer cvijeće znatno poskupi...

Nije mudro zaduživati se zbog vjenčanja, pogotovo ako planirate dijete. I prije njegova rođenja dobro je početi štedjeti (jer će prihodi zbog porodiljnog dopusta pasti u prvoj godini), a kada se dijete rodi, to svakako treba učiniti. Prema nekim procjenama, za uzdržavanje jednog djeteta potrebno je koliko i za kupnju prosječnog stana. Zakonodavac je odredio minimalne svote koje svaki roditelj mora platiti za dijete (alimentacija). Ako taj minimalac pomnožimo s 2 (roditelja), dobijemo: do 6. godine 135.072 kuna; od 7. do 12. godine 132.480 kuna; od 13. do 18. godine 145.560 kuna. Za studente nema zakonskog minimalca, ali ako računamo da je riječ o 3.000 kuna mjesečno, potrebno je 180.000 kuna. Zato, štedite – na dječjim štednjama banke daju daleko najviše kamate!

Štednja „za kasnije“

Iako svaki drugi građanin Hrvatske novac „čuva“ u novčaniku, to je najmanje isplativ oblik štednje. Brojne su mogućnosti za oplođivanje novca: oročene štednje u banci, dječje i štednje za mlade s višim kamatama, investicijski fondovi, dionice, životna osiguranja, stambena štednja, mirovinski fondovi... Na stambenu i mirovinsku štednju država daje i poticaje – za stambenu ove, 2016. godine, 205 kuna, a za mirovinsku 750 kuna. Potiče se štednja u III. (dobrovoljnom) mirovinskom fondu u koji mogu uplaćivati svi građani, uključujući i one koji nisu zaposleni. Novac iz tog fonda može se povlačiti i prije odlaska u mirovinu, s napunjenih 50 godina. Mudro je kombinirati različite oblike štednje jer za novac vrijedi staro pravilo – „ne stavlajte sva jaja u istu košaru“.

Za HUB izradio Štedopis

Više informacija:

<http://www.hub.hr/hr>

<http://www.hub.hr/hr/financijska-pismenost>

ožujak 2016.

Napomena:

Informacije u ovom materijalu nisu finansijski savjeti te ne smiju biti korištene niti se mogu dalje prenositi u svrhu finansijskog savjetovanja. Objave i prenošenje cijelog ili dijela sadržaja dopušteno je radi obrazovanja, obavještavanja i drugih nekomercijalnih namjena, uz navođenje ovog materijala kao izvora podataka.

